

O'ZBEKISTONDA DAVLAT XARIDLARINING HUQUQIY ASOSLARI

Xusanov Qobuljon Muxiddinovich

Jamoat xavfsizligi Universiteti magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7370373>

Annostatsiya. Davlat sektorining jismoniy aktivlarini samarali va samarali boshqarish hukumat resurslariga raqobatdosh talablar mavjud bo'lgan muhitda muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqola O'zbekistonning davlat sektorini tushuntiradi. O'zbekistonda ushbu tarmoq mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini ta'minlashda asosiy o'rin tutadi. Uning normal va uzluksiz ishlashi uchun davlat sektorini tegishli tovarlar, xizmatlar va ishlar bilan o'z vaqtida ta'minlash zarur. Bu maqsadga davlat xaridlari xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: O'zbekistonda xaridlar jarayoni; davlat xaridlari kontseptsiyasi; davlat xaridlarini nazorat qilish.

ПРАВОВАЯ ОСНОВА ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЗАКУПОК В УЗБЕКИСТАНЕ

Аннотация. Эффективное и действенное управление физическими активами государственного сектора имеет решающее значение в условиях конкурирующего спроса на государственные ресурсы. В этой статье рассказывается о государственном секторе Узбекистана. В Узбекистане эта отрасль играет ключевую роль в обеспечении социально-экономического развития страны. Для его нормального и непрерывного функционирования необходимо своевременное обеспечение государственного сектора соответствующими товарами, услугами и работами. Государственные закупки служат этой цели.

Ключевые слова: закупочный процесс в Узбекистане; концепция государственных закупок; контроль государственных закупок.

LEGAL FRAMEWORK FOR PUBLIC PROCUREMENTS IN UZBEKISTAN

Abstract. Efficient and efficient management of public sector physical assets is critical in the face of competing demand for public resources. This article talks about the public sector in Uzbekistan. In Uzbekistan, this industry plays a key role in ensuring the socio-economic development of the country. For its normal and continuous functioning, it is necessary to provide the public sector with appropriate goods, services and works in a timely manner. Public procurement serves this purpose.

Keywords: procurement process in Uzbekistan; the concept of public procurement; control of public procurement.

KIRISH

Davlat xaridlari hajmini maqbul darajada ushlab turish uchun ularning yuqori samaradorligini ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Shunga qaramay, davlat sektorida xususiy sektorga xos bo'lgan xaridlar samaradorligini oshirish uchun rag'batlantiruvchi omillar mavjud emas. Bu holat davlat xizmatining boshqa sohalariga qaraganda yuqori darajada korrupsiya xavfini yuzaga keltiruvchi omil hisoblanadi. O'zbekiston hukumati davlat xaridlarining byudjet barqarorligini ta'minlash va davlat sektori ehtiyojlarini qondirishning muhim omili hamda iqtisodiyotni tartibga solish vositasi sifatidagi rolini anglagan holda 2000-2011-yillarda ushbu sohada kompleks chora-tadbirlarni qabul qildi. . Agar 2000-yillarda amalga oshirilgan chora-tadbirlar asosan xaridlarning klassik turlarini protsessual hujjatlashtirishga qaratilgan bo'lsa, Prezidentning "Davlat xaridlari tizimini optimallashtirish va xaridlar tizimini kengaytirish

to'g'risida'gi PQ-1475-sonli Farmoni qabul qilindi 2011-yilda unga kichik biznes sub'yektlarini jalb qilish" qarori davlat xaridlarini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish uchun asos bo'ldi: 1) elektron auksion savdolari asosida yetkazib beruvchilarni tanlashning yangi turi joriy etildi ; 2) oshkoralikni takomillashtirish chora-tadbirlari amalga oshirila boshlandi; 3) kichik biznesni qo'llab-quvvatlash vositasi sifatida davlat xaridlaridan foydalanish faollashtirildi; 4) Hukumatning komissiyasini tuzish orqali davlat xaridlarini institutsionallashtirishga qaratilgan birinchi qadamidir. Bundan tashqari, O'zbekistonda davlat xaridlari Vazirlar Mahkamasining 2000-yil 21-noyabrda qabul qilingan 456-sonli qarori bilan tartibga solinadi ("QQQ"). YeTTB 2010 baholashda PPL mintaqada past muvofiqlik ko'rsatdi. Baholashda O'zbekiston PP tizimi o'ziga xos kuchli tomonlarini ko'rsatmadi; barqarorlik, 67 foiz muvofiqlik darajasi bilan, mahalliy ramkaning eng kuchli nuqtasidir.

Davlat xaridlari to'liq markazlashtirilgan va shuning uchun yaxshi nazorat qilinadi. Mahalliy PP amaliyoti xalqaro standartlarga past yoki o'rta darajada mos keladi, chunki Markaziy xarid organi tomonidan O'zbekistondagi barcha xaridlar uchun standartlarni belgilab beruvchi muhim ichki xarid qoidalari qabul qilingan.

Davlat xaridlari kontseptsiyasi Davlat xaridlarining samarali tizimini ta'minlash maqsadlariga erishish xalqaro amaliyotga muvofiq quyidagi tamoyillarni ko'rib chiqishni talab qiladi:

- Barcha etkazib beruvchilarga teng va adolatli munosabatda bo'lish;
- Yetkazib beruvchilarni tanlashda raqobatbardoshlik;
- Byudjet va byudjetdan tashqari mablag'larning tejamkor va samarali sarflanishi;
- Ochiqlik va shaffoflik;.

Davlat xaridlari - davlat mablag'lari hisobidan qisman yoki to'liq moliyalashtiriladigan tovarlarni xarid qilish (Vazirlar Mahkamasining 1997 yil 14 avgustdagi 397-son qarori). Jamoat fondlari - Davlat byudjeti mablag'lari, byudjetdan tashqari jamg'armalar, davlat unitar korxonalari mablag'lari, davlat grantlari. Fuqarolik Kodeksida davlat ehtiyojlari uchun xaridlar ta'rifi mavjud emas , ammo u shartnomaning ta'rifini belgilaydi.

Mamlakatning marketing iqtisodiyoti xaridlar tizimi va uni nazorat qilishda ishonch va shaffoflikni talab qiladi. Vaholanki, O'zbekiston Markaziy Osiyodagi eng yosh va eng tez rivojlanayotgan davlatdir. O'zbekistonda davlat xaridlari xaridlardan tashqari (kichik biznesni, texnologiyani qo'llab-quvvatlash) funksiyalarni amalga oshirishni boshlashi uchun ushbu bozorga ko'proq (yaxshi niyatli) ishtirokchilarni jalb qilish zarur. Buni sotib olingan tovarlar, xizmatlar va ishlar uchun qimmatroq qilish davlatga foyda keltirmaydi - bu davlat xaridlari samaradorligini oshirish maqsadlariga zid keladi. Keyin, rag'bat bo'lib qoladigan narsa - bu hajm va adolat, ochiqlik va har qanday begona etkazib beruvchiga aylanishi mumkinligiga ishonch. Faqatgina ular juda katta miqdorda jalb qilinganidan keyin ularga nisbatan yuqori texnologik talablarni qo'yish mumkin. O'zbekistondagi voqea. Xarid qilish jarayoni turi Loyiha nomi: Namangan 500kV elektr uzatish loyihasi Ijrochi tashkilot: " O'zbekenergo " Taklif etilayotgan kredit miqdori \$150 mln. Moliyalash manbai: OTB, " O'zbekenergo " , Davlat tomonidan kutilayotgan xaridlarni o'z tarkibiga oladi.

1. Loyiha doirasidagi xaridlar yettita ta'minot va uchta konsalting shartnomalaridan iborat bo'ladi. Yetkazib berish shartnomalari "Bir bosqichli: Ikki konvert" usuli bo'yicha Osiyo taraqqiyot bankining (OTB) tovarlar bo'yicha standart tender hujjatlaridan foydalangan holda xarid qilinadi. Konsalting xizmatlari OTBning Sifat va narxga asoslangan tanlov usuliga

muvoqiq sotib olinadi. Kichik asbob-uskunalar, montaj va qurilish ishlari “ O‘zbekenergo ” ijrochi tashkiloti tomonidan o‘z tartib-qoidalarini va kuch hisobiga asosan xarid qilinadi .

2. O‘zbekistonda xaridlar to‘g‘risidagi yagona milliy qonun mavjud emas. Xarid faoliyatini tartibga soluvchi asosiy hujjatlar quyidagilardir: (i) Vazirlar Mahkamasining 2000 yil 21 noyabrda 456-sonli “Tender savdolarini tashkil etishni takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori ilovaga ilova qilingan holda “Xom ashyo, ehtiyot qismlar va materiallarni xarid qilish bo‘yicha tender savdolarini tashkil etish tartibi to‘g‘risida”gi uskunalar"; ii) Vazirlar Mahkamasining 302-son (3 iyul 2003 y.) “O‘zbekiston Respublikasida qurilish ishlari va ular bilan bog‘liq xizmatlar bo‘yicha tenderlarni tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori; va (iii) O‘zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy aloqalar, investitsiyalar va savdo vazirligi, Moliya vazirligi va Davlat bojxona qo‘mitasining “Eksport shartnomalarini ro‘yxatdan o‘tkazish va import kontraktlarini ekspertizadan o‘tkazish tartibi to‘g‘risida”gi 1588-son (2006 yil 3 iyul) qarori. O‘zbekiston Respublikasining xo‘jalik yurituvchi subyektlari tomonidan imzolangan».

3. Ushbu qarorlar asosan moliyaviy ma‘qullangandan keyingina tender o‘tkazish, savdo turlari va reklama talablari kabi qoidalar va tartiblarga qaratilgan. Konsalting xizmatlarini xarid qilish ushbu hujjatlarda aniq ko‘rsatilmagan bo‘lsa-da, bu "xizmatlar"ning umumiy toifasiga kiradi. Qayd etilishicha, mazkur hujjatlarda nazarda tutilgan tartiblar Davlat byudjeti, byudjetdan tashqari jamg‘armalar, xalqaro moliya institutlarining (XMI) suveren kreditlari va grantlari hisobidan moliyalashtiriladigan tovarlar va ishlarni xarid qilishga nisbatan qo‘llaniladi. O‘zbekiston Hukumati tomonidan XMT bilan imzolangan kreditlar turli xil xarid tartib-qoidalarini talab qiladigan bo‘lsa, u holda XFI ko‘rsatmalari qo‘llaniladi.

4. 2011-yilda davlat xaridlari bo‘yicha ikkita asosiy qaror qabul qilindi. Bular (i) O‘zbekiston Prezidentining 2011-yil 7-yildagi PQ-1475-sonli “Davlat xaridlari tizimini takomillashtirish va kichik biznes sub‘yektlarini jalb etishni rag‘batlantirish to‘g‘risida”gi qarori va (ii) O‘zbekiston Vazirlar Mahkamasining 2011-yil 1-yanvardagi 100-son qarori: Davlat xaridlarining huquqiy asoslarini takomillashtirish to‘g‘risida . PQ-1475-son qarorida elektron xaridlarni amalga oshirish, davlat xaridlari bo‘yicha Hukumat komissiyasini tashkil etish, kichik biznes sub‘ektlarini rag‘batlantirish masalalariga alohida e‘tibor qaratilgan. Hozirda Davlat xaridlari bo‘yicha Hukumat komissiyasi faoliyat yuritadi

Jahon banki ekspertlarining O‘zbekistonda xaridlar muhitini yaxshilash bo‘yicha umumiy tavsiyalari: OTB va davlat xaridlari tartiblari o‘rtasida katta tafovutlar mavjud bo‘lib, bu loyihaning bir tekis amalga oshirilishiga jiddiy to‘sqinlik qilishi mumkin. Bu qarz bo‘yicha muzokaralar bayonnomasida qayd etiladi. Hukumat loyihani amalga oshirish uchun Vazirlar Mahkamasining qaroriga bu haqdagi ma‘lumot kiritilishini ta‘minlasin. Ijrochi agentlik salohiyatini yaxshilash bo‘yicha umumiy tavsiyalar. Xarid qilish va shartnoma boshqaruvi uchun mas‘ul bo‘lgan PMUning etarli darajada salohiyati. Bu xaridlarni o‘z vaqtida yakunlash va to‘g‘ri amalga oshirish uchun jiddiy xavf tug‘diradi, chunki bu loyihani amalga oshirishdagi kechikishlarga va keyinchalik pudratchilarga to‘lovlar va OTB to‘lovlarining kechikishiga, kelishmovchiliklarga va faoliyatning to‘xtatilishiga olib kelishi mumkin. OTB ijrochi agentlikning xaridlar salohiyati va loyiha boshqaruvinini oshirish uchun treninglar va ko‘rsatmalar bilan ta‘minlashi kerak. Oxirida Loyihani amalga oshirish bo‘yicha maxsus tavsiyalar berildi: Loyihani qayta ishlash jarayonida PMU protseduralari, hujjatlar va OTB talablari haqida to‘liq ma‘lumotga ega bo‘lishi kerak.

REFERENCES

1. Asrorbek Arabjanov , (2014), “O‘zbek korporativ operatsiyalarida ingliz huquqidan foydalanish”, Vestminster universiteti yuridik maktabi, 14-06-sonli tadqiqot ishi.
2. Bartle, Korosek; umuman. (2003), "Davlat xaridlari va shartnomalar bo'yicha sharh", "Davlat xaridlari" jurnali; 2003; 3, 2; ABI/INFORM To'liq, bet. 192
3. Ilyos Bantekas , (2005), O'zbekiston huquq va huquq tizimi, 2- nashr , Juris Publishin Inc.
4. Lanyon Bowdler, (2013), "Nega bizda aktsiyadorlar shartnomasi bo'lishi kerak": Bu erdan mavjud:<<http://www.lblaw.co.uk/corporatelegalservices/corporatelaw/shareholdersagreements/why-should-we-have-a-shareholders-agreement.aspx>> 2016-yil 8-iyun kuni kirildi
5. Lidiya P. Laws Hall (2012), "Xaridlarni yangilash bo'yicha jamoat ishlari talabi", Delaver Davlat Universiteti